

FRANK ROGER

A TÁNCOLÓ FÉNYEK
VÁROSA

Az SFmag hétköznapi frissülő nonprofit, online magazin, amely ismertetőket, interjúkat, novellákat és híreket egyaránt közöl. Frank Roger *A táncoló fények városa* című novellája először olvasható magyarul. A mű szabadon terjeszthető a szerző, a mű címe és a publikáló honlap URL címének feltüntetésével, kereskedelmi célra azonban nem felhasználható.

<http://sfmag.hu/>

© Frank Roger

Beszámoló a jövő egyik összművészeti fesztiváljáról.

Frank Roger

A táncoló fények városa – beszámoló az összművészeti fesztiválról

Az idei különösen jó év volt – de nem ezt mondjuk minden évben, ha hazaérünk az ezerszínű, sokoldalú összkulturális hajcihőből, amivé az Összművészeti Fesztivál nőtte ki magát? Ismét izgalmas, friss trendekkel ismerkedhettünk meg, pezsdítően új megközelítésekkel, sőt, megdöbbenően új művészeti formákkal. A minimalista alkotásokat (mint a Világ legkisebb sivataga – négy apró, csak mikroszkóppal megtekinthető homokszem Jamamoto Akirától) jól kiegyensúlyozták az olyan gigászi méretű produkciók, melyek be sem fértek a Fesztiválcsarnokba (mint például Roberta N'komo hóviharainak, jégesőinek és trópusi esőzuhatagainak zseniálisan kitervelt és szemkápráztatóan koreografált balettje, amelynek képeit a csarnok egy különleges előadótermében mutatták be.)

A várakozásoknak megfelelően a virtuális valóság-művek hanyatlása folytatódott. Az irányzat jó úton halad a teljes ellaposodás felé: úgy tűnik, a legtöbb művész, aki az elmúlt években ezen a területen alkotott, más kifejezési formák felé tereli művészi törekvéseit. Jó példa erre Melinda DaSilva. Brazília legeredetibb és legtermékenyebb VR-alkotója volt – nagyfeszültségű, gyomorszorító, agyeldobós VR-művekkel árasztotta el a piacot. „A virtuál halott – válaszolta nekem a Fesztivál számtalan bulijának egyikén –, felejtse el azokat az ósdi cuccaimat! Pályám új szakaszába érkeztem, és nem vagyok hajlandó visszatekinteni. Mostanában érzelemszobrászatban utazom.” Néhány új alkotását bemutatták a Fesztiválon, és azt kell mondjam, eléggé megfogja az embert. Érzelemszobrai ügyesen kifundált kémiai anyagok, amelyek véráramba fecskendezve szédítő érzelmkavalkádot keltenek az alanyban (vagy Melinda szavaival élve a figyelőben). Ez eksztatikus, mindent elsöprő, vagy permanensen tudattágító hatást jelent szellemre, lélekre egyaránt. Két tudósítótársam szó szerint feláldozta magát a műveknek. Melinda szerint haláluk „illő tiszteletadás újjászülető művészetemnek, mélyen szimbolikus főhajtás új megközelítésmódom felé, amely fönixként éled újjá korábbi önkifejezési utam hamvaiból.”

Miközben az egyik irányzatra az enyészet vár, addig mások váratlanul megújulnak. Az egyik legfigyelemreméltóbb új trend éppen egy régóta halottnak és jó mélyre temetettnek hitt művészeti forma meglepő újjáéledése: az irodalomé. Ósdi papírra

nyomtatott szövegről van szó, melyet könyvbe rendeznek, és oldalról oldalra lapozva kell olvasni. George MacLannan, a revivalista mozgalom legismertebb élharcosa, „könyvbemutatóján” (még egy kihalt szokás, amelyet újjáélesztettek) beismerte, hogy ennek a művészeti formának már nincs valódi közönsége, hiszen a hagyományos „olvasók” eltűntek. „De ez a könyvem – magyarázta – inkább szimbolikus állásfoglalásnak tekintendő, nem pedig művészieskedve affektáló tréfának. A művészet kitört a kultúra keretei közül, és a kereskedelem világába költözött. Mostanában sajnos túl sokszor fogyasztják úgy, mint akármilyen más terméket. Megpróbáltam beilleszteni a könyvemet ebbe a siralmas helyzetbe, hogy használják a fogyasztók, és ne a gyűjtők vásárolják, vagy »olvassák«, úgyhogy a könyv kapott egy szavatossági dátumot. Lejárta után a nyomtatott szöveg fakulni kezd, és a könyv lassan elporlad. Így teszem a művészetet elillanó fogyasztói igényé. Gondoljunk csak bele! De mindenekelőtt jó szórakozást!”

Az ikertestvérek, Jorge és Luis Casares y Ramirez alkotásai évről évre a Fesztivál fénypontjai. Ők idén is legújabb műveikkel képviseltették magukat .

A három másodperccel idősebb báty (ahogy azt minden sajtótájékoztatón kihangsúlyozza), Jorge Casares y Ramirez az idei fesztiválra az *Emberi faj küzdelme az idővel* című művet hozta, a sport és a modern balett e figyelemre méltó egyvelegét, amelyet a művész krono-koreográfiának nevez. A nap huszonnégy óráját képviselő huszonnégy férfi fut folyamatosan egy nyolcas alakú, az idő végtelenségét reprezentáló pályán, csak aludni és enni állnak meg. Minden pillanatban legalább tizenhatan futnak együtt, az átlagember tizenhat aktív óráját szimbolizálva. A huszonnégy színész (előadóművész? résztvevő?) meglehetősen különös szerződést írt alá, és akkor még finoman fogalmaztunk. Szerződés köti őket, hogy addig fussanak a pályán, amíg ki nem dőlnek, meg nem betegednek, vagy ki nem öregednek, ilyenkor a fiuk vagy unokájuk veszi át a helyüket. A szerződés huszonnégy generációra szól, úgyhogy az installációt meglehetősen hosszúra szánták. A huszonnégy családot különféle rasszokból válogatták össze, hogy az emberiséget teljes sokszínűségében képviseljék. A futók és jövőbeli leszármazottaik a művész személyes tulajdonát képezik, hiszen szó szerint „megvásárolta” őket. „Mindannyiunknak szüksége volt a pénzre, amit kifizetett értünk – mondta el nekem egyikük a rövid interjúban, amit a futás szünetében sikerült megejtenem. – Legtöbbünk szegény országból jött, leküzdhetetlen adósságokat halmoztunk fel, amelyeket sohasem tudtunk volna visszafizetni. Jorge szerződése megszabadít ettől, hiszen a munkánként cserébe törleszti adósságunkat, és életünk végéig ellát minket

és családunkat. Úgy is mondhatjuk, ez volt az egyetlen esélyünk. Egy olyan ajánlat, amit nem tudtunk visszautasítani. Kemény munka, és szinte az örökkévalóságig ide vagyunk láncolva, de legalább magunk mögött tudjuk a nyomort, és reménykedhetünk a jövőben. Anyagi biztonságban vagyunk, feleségünk, gyermekeink nem éheznek.” Úgy tűnik, hogy – tulajdonképpen érthető okokból – ezek az emberek nem fogják fel, hogy szerves részei egy jelentős műalkotásnak, amely zseniálisan pontos összegzése az emberiség helyzetének ezekben a hihetetlenül mozgalmas időkben, amikor lezárul történetének egy lármás időszaka, ugyanakkor egy új kor hajnala hasad, rémisztő távlatokat és hátborzongató jövőképet sugallva.

Jorge öccsének, Luisnak mindig sikerül meglepnie a kritikusokat és a közönséget építészeti kollázsaival. Az idei mű, *Az emberiség tündöklése és bukása* sem kivétel. Ha lehet ilyet mondani, szándéka még teljesebb, látomása még elképesztőbb, felfogása még merészebb, mint eddig. Képzeljük magunk elé egy aprólékosan kitervelt és összerakott mozaikot a világtörténelem pillanatképeiből. A Szent Jakab-katedrális feltárul, hogy megpillantsunk egy harmadik világbeli éhező gyermeket, karja vágyakozva nyúl felénk, felpuffadt hasára és hatalmas, bámuló szemére vakítóan fehér reflektorfény vetül. A háttér elsötétül, majd hirtelen gombafelhő tör az égre, és a katedrális a kisgyermekkel együtt cafatokra robban. Ahogy elül a radioaktív por, egy sugárzástól rettegő család sejlik fel a romok között serénykedve, hogy fenntartsák nyomorúságos létüket, s ragaszkodnak egy olyan élethez, amiben nincs sok köszönet. A szürke ég kékre vált, majd feketére, kráterek nyílnak a kopár földön, a Föld kék korongja villan be, élénk fényt öntve a holdi tájjá változó vidékre, és két úrhajtós ugrál be a képbe. Az egyikük leszúrná a kezében szorongatott amerikai zászlót, jogot formálva a Holdra nemzete nevében. Hazafias tett oly sok kilométerre a néptől, mely ezeket az érzelmeket szülte és nevelte. Gerillaharcos ront elő a sziklák mögül rongyos, zöld egyenruhában, és tüzet nyit az egyik úrhajósra. Lyukak hasadnak az áldozat úrruháján, a levegő kisüvít, és ahogy a légnyomás csökken, úgy hal meg a férfi vér és csontok förtelmes záporában. Még több katona tűnik fel mindenféle egyenruhában, és kezdetét veszi a totális vérfürdő, holttestekkel teleszórt csatamezővé változtatva a holdbéli vidéket. Az ég újra kékre vált, napfénybe borul a táj, jelezve, hogy visszatértünk a Földre. A hullahegyből egy vékonyka zöld szár tör az égre, hogy egyetlen kecses mozdulattal egy élénkvörös rózsa szökelljen virágba, méltóságosan uralva a tájat. Majd lassan kifakul, ahogy a rózsa pipaccsá alakul, a pipacs meg gyorsan elporlad. A por, mint kiderül, ópium, és

kábítószeresek rohannak felé, alig várják, hogy markukba gyűjtsék halálos csodaszerüket. A drogosok egymás után, élettelenül rognak a földre, miközben körülöttük Pompeji füstölgő, lávával elöntött romjává alakul át a táj. Gyors egymásutánban még néhány változás történik: Auschwitz barakkjai tűnnek fel néhány pillanatra, hogy átvegye a helyüket a vallási fanatikusok által felgyújtott alexandriai Nagykönyvtár, majd a Tádzs Mahal, a hollywoodi filmstúdiók, ahogy erkölcsi puristák hordái dúlják fel őket, végül az új évezred nagy vallásháborúi alatt bombázott Vatikán. A romokból Szent Jakab katedrálisa emelkedik ki győzedelmesen, majd az egész ciklus újrakezdődik.

Nagyon izgalmas módon van összerakva ez az elkápráztató, érzéksokkoló kaleidoszkóp: részben eredeti, valódi díszletekből áll, mindenféle hologrammal kombinálva, majd megfejelve az előadóterem légterébe pumpált hallucinogén szerek gondosan kiporciózott keverékével. A művész hivatali titokként kezeli a pontos arányokat (vagyis, hogy mit köszönhetünk a hologramoknak, és mit a hallucinogén szereknek vagy a valóságos díszleteknek), úgyhogy mi is csak tippelni tudunk, és a csodálni a gazdagon textualizált jelentésrétegekre válaszul felkavarodó reakciókat, ahogy megpróbáljuk felfogni ezernyi utalását, áthallását és rejtett üzenetét. Kétség se fér hozzá – ennek a műnek annyi olvasata van, ahány befogadója.

Mint mindig, a szervezőbizottság most is egy nagyon különleges alkotást választott ki a Fesztivál záróünnepségének megkoronázására. Ragaszkodva a hagyományokhoz, egészen a bemutató pillanatáig titokban tartották a főfogás mibenlétét. Mindenki meglepetésére egy léghajóba kellett szállnunk, és amikor már mindenki a fedélzeten volt, bejelentették, hogy Michael d'Angelo legújabb művét, a *Táncoló fények városát* fogjuk megtekinteni San Francisco felett lebegve. D'Angelo híres extravagáns produkciójáról, és máris felkeltette a kíváncsiságunkat pusztán az a tény, hogy legfrissebb alkotását nem lehetett bemutatni a fesztiválközpontban. Valami igazán látványos dologra számítottunk.

Amikor San Francisco felé értünk, már alkonyodott; a nap rézbe és narancssárgába öltöztette az óceán felől érkező felhőket. A színek árnyalatról árnyalatra változtak, ahogy leszállt az éj, mintha maga a természet is úgy döntött volna, hogy saját művészetével járul hozzá a fesztiválhoz, versenybe szállva az emberízingeik hozzá képest primitív technikáival. A léghajó az Union Square felett lebegett, és ragyogó rálátásunk nyílt az alattunk nyüzsgő városra, ahogy fénylepellet száll szembe a felülről közelítő sötéttel. Tőlünk balra a Golden Gate Bridge-et

láthattuk, jobbra az Oakland Bay Bridge feszült, mindkettőn apró fénypontok csillámlottak – a sűrű forgalom vörös és fehér fényfolyondárral írta át a látképet. A város nagy szállodái – fénybe mártva tornyosuló oszlopok – úgy nyúltak felénk, mintha meg akarnának ragadni, és a mélybe rántani. Végül a fesztiválbizottság elnöke úgy döntött, hogy belekezd a beszédbe.

– Reméljük, az eddigi látvány elnyerte tetszésüket – mondta –, ám biztosíthatjuk önöket, mindezt el fogja homályosítani az, ami most következik. D'Angelo nem egyszerűen hozzájárul a modern művészethez. Ő maga a modern művészet. A *Táncoló fények városa* új mércét állít. Éveken át hozzá viszonyítunk majd mindent, ami ezután jön. El sem tudják képzelni, milyen kiváltságos helyzetben vannak, hogy önöket választottuk e mestermunka közönségének. Alig pár pillanat, és minden feltáruul önök előtt. Készüljenek fel valami igazán fantasztikusra!

Egy intésére elhalványultak a fények.

– Remélem, jövőre ismét találkozunk a Fesztiválon! – zengett a végszó.

Mindannyian az alattunk elterülő várost figyeltük, ahogy körülöleli az éjszaka. Egy pillanatig semmi sem történt. Köröskörül egyre sűrűbb lett a csend. Csak izgatott lélegzetünk hallatszott. Végül fokozatosan lehullt a lepel d'Angelo művéről. Értetni kezdtük. Kifelé bámultunk, rettegve, nehogy elmulasszuk akár a legapróbb részletet. A művészet történetének új fejezete íródott a szemünk előtt.

Apró rengésekkel kezdődött, amelyek bártortalanul hullámoztak végig a városi tájon. Úgy tűnt, mintha a város mit sem sejtő lakosai észre sem vették volna a kétségtelenül grandiózusnak induló események e visszafogott nyitányát. Nem volt egy fényforrás sem, amely eltűnt volna a sötétségben. Nem volt gépkocsi, amely akár csak lassított volna. Az emberek még nem vették észre, hogy micsoda jelentős művészeti alkotás részei. A második rengéssorozat erősebb volt, de nem okozott súlyosabb károkat. Viszont itt már láthattunk néhány vizuálisan látványos reakciót. Mindkét hídon és San Francisco belvárosának több pontján is számos autós lassított vagy leállította a járművét, hogy az élénkpiros féklámpák máglyaként ragyogjanak fel. Miközben városszerte rengeteg lámpa elsötétült, ugyanannyit fel is kapcsoltak, talán azok, akik álmukból felriadva nem tudták, mi történt, vagy – ami még valószínűbb – ahogy beindultak a biztonsági tartalékrendszerek.

Ekkor kezdődött csak el igazán a töltetek finoman hangolt összjátéka, amelyeket d'Angelo a város kulcsfontosságú helyszínei alatt helyezett el. Sikerült meghozni az étvágyunkat, következhetett a főfogás. Egy percnyi szünet után – mely óráknak tűnt nekünk, szenzációéhes nézők számára – az első igazán komoly földrengés

alapjaiban rázta meg a várost. Izgatottan és várakozással telve néztük, ahogy az Oakland Bay Bridge több szelvénye autókat zúzva összeomlik, és néhány rozoga ház magába roskad. Most aztán tényleg felélénkült a város. Végre felütötte torz fejét a pánik. Voltak kerületek, ahol kiment a világítás, míg máshol kisebb robbanások történtek, épületek borultak lángba, beragyogva környezetüket. A teljes forgalom leállt. Az utcákat és tereket lassan megtöltötte a sikoltozó és ordító tömeg.

Alighogy elült a por, gyors egymásutánban három rövid, de erős rengés sújtott le a városra. Az utcára csődülő, a szeizmikus mészárszék előtt eszeveszetten menedéket kereső tömeg sikolyait elfojtotta a robbanások és az összedőlő házak robaja. Mostanra gyakorlatilag az összes mesterséges világítás eltűnt, de a tüzek gyorsan növekvő száma elég fényt biztosított számunkra, hogy követni tudjuk az eseményeket. Felmerült bennem, hogy a mesterséges és a természetes ilyenfajta cseréje talán az emberiség visszatérését jelképezi evolúciójának egy primitívebb állapotába, esetleg d'Angelo körkörös történelemszemléletére utalva. Az utcákat ellepő megvadult, a pánik uralta kétségbeeséstől félőruült tömeget a barbárságba visszatérő emberiségként lehetne értelmezni, amely követni vagy esetleg tükrözni próbálja az újból előtérbe törő természeti erőket. D'Angelo megnyomta az emberi történelem vissza gombját, hátratekerve a várost és lakosait egy korábbi állapotba.

Körülöttem mindenhol a csodálkozás és bámulat hangjai szólaltak meg, ahogy közvetlenül a lábunk alatt a Macy's bevásárlóközpont darabjaira hullott. Egy kicsit délebbre a Market Street több épülete is megadta magát a rengéseknek. Por szállt az égre, részben eltakarva a mindenfelé terjedő és növekvő vörös és rőt lángokat. Érdekes módon a nagy szállótornyok és az üzleti negyed felhőkarcolói mögöttünk még mindig álltak. Vajon ez is része volt d'Angelo tervének? Talán arra akart utalni, hogy a technika lesz a végső kulcs a túléléshez, hogy az emberiség győztesen emelkedhet ki e küzdelemből, ha jól választ? Bizonyos szempontból ez egybevágna a számos hozzáértő kritikus által megfogalmazott értelmezéssel a művész más, friss munkáival kapcsolatban, de ne feledjük, hogy d'Angelo mindig is híres volt váratlan irányváltásairól, amelyekkel szándékosan tévútra vezette kritikusait és közönségét egyaránt, és cáfolta olyan korábbi hittételeit, amelyekről senki sem gondolta volna, hogy megváltozhatnak.

Egy rövid szünet erejéig módunk nyílt arra, hogy megszemléljük a meggyötört város aktuális állapotát. A hidak alig látszottak, de nyilvánvaló volt, hogy mindkettő helyrehozhatatlan károkat szenvedett. Csak becsülni lehetett, hogy hányan haltak meg a romok alatt vagy az öböl hideg vízébe hullva. A város nagy része lángokban

állt, rengeteg kisebb épület összeomlott. A kép sokkos emberek rémálomszerű küzdelmét mutatta, ahogy fanyar füsttel teli tüdővel, eszeveszetten törnek át a romokon és törmeléken, miközben perzselően forró tüzek nyúlnak mohón utánuk, hogy elemésszék őket az éhes lángnyelvek. Az ártatlan áldozatok – vagy d’Angelo látomásának önkéntelen színészei? – csak rövid haladékot kaptak.

Eljött hát a Nagy Finálé ideje. Mély, zengő robajjal kezdődött, amit mi odafent inkább éreztünk, mint hallottunk. Amikor sejteni kezdtük, mi következik, visszafojtottuk a lélegzetünk. Csak most fogtuk föl, milyen alapos előkészületeket igényelt ez a műalkotás, és csodáltuk a végrehajtás hiba nélküli tökéletességét. D’Angelo csapata vérprofikból állt, akik ugyanolyan magasra helyezték a lécet, mint vezetőjük a művészkollégák számára. A mostanra lobogó tüzek kárpitjává vált San Francisco remegni kezdett, kísérteties, hullámzó fénnel borítva be a pusztítás színterét. Mesterien összehangolt rengések sora rázta meg a várost, és fülsiketítő tapsvihar és éljenzés tört ki, amikor ráésméltunk, milyen rettenetes erők lettek megmozgatva.

A lábunk alatt már nem egy várost láttunk, amelynek lakói az életükért küzdenek egy megmagyarázhatatlan természeti csapással szemben, hanem egy gigászi szerkezetet, akkurátusan darabjaira szedve, miközben művészei gondosan ügyeltek a folyamat esztétikai szempontjaira is.

Minden lökéshullám után egy-egy fokkal kevésbé tűnt városnak a város. A nagy szállodák egymás után adták meg magukat a nyomásnak, megsüllyedtek, megrogytak, végül leomlottak, por-, beton- és kőgejírt fakasztva. Hatalmas üdvrivalgás tört föl, amikor az égre törő üzleti negyed egyetlen fenséges, félelmetes suhintásra összedőlt. A lángok mozaikja tündértáncot járt, ahogy a város alatti földkéreg porrá zúzódott a rázkódástól.

Álló vastaps fogadta a kegyelemdőfést, amikor széles hasadékok nyíltak és nyelték el a város jelentős részét, hogy végül az öböl háborgó hullámai cunamiként rohanjanak át a füstölgő romokon, kioltva a számtalan tüzet, páraszökőkutat lökve az égre, majd fokozatosan leszállt a sötétség, erélyesen visszaállítva az éjszakát, jelezve, hogy a mutatvány véget ért.

Éreztük, ahogy a léghajónk magasba emelkedik, és újból bekapcsolták a fényeket. A beszélgetések és elemzések áthatolhatatlan lármává erősödtek, az emberek vadul jegyzeteltek papírra, hordozható számítógépbe vagy diktáltak felvevőbe. Már ekkor megpróbálták felbecsülni ezt a hatalmas mutatványt, d’Angelo korábbi munkáihoz mérni, és elhelyezni úgy általában a kortárs művészet

szélesebb palettáján. Mélyebb jelentések és rejtett szimbolikák bukkantak fel, egymást követték az értelmezések, rétegről rétegre bontva le a szakavatott megfejtéseket, ahogy az összegyűlt műértők d'Angelo életművének legújabb darabját elemezték.

Visszaindultunk a fesztiválközpont felé, és szinte oda sem figyeltünk az invitálásra, hogy látogassuk meg a jövő évi fesztivált is, annyira belemerültünk a társalgásba.

Mondanom sem kell: jövőre is mind itt leszünk, rágódva azon, hogy nyomába lehet-e érni az ideai teljesítménynek, hogy a felülmúlásáról ne is beszéljünk. Semmi kétség: ismét kellemesen meg fogunk lepődni.

fordította Oroszlány Balázs

A szerzőről

Frank Roger 1957-ben született Ghentben, Belgiumban. Első novelláját 1975-ben publikálta, azóta írásai egyre több nyelven jelennek meg különféle magazinokban, antológiákban és más kiadványokban. 2000 óta, szintén több nyelven novelláskötetei is megjelentek. Írás mellett a szürrealista és satirikus hagyományokat követve kollázsokat és grafikákat készít. Ezek több magazinban és könyvben megtalálhatóak. Mostanra több mint 800 novellapublikációval büszkélkedhet (és néhány kisregénnyel), több mint 35 nyelven. Honlapja www.frankroger.be.